

Polskie Towarzystwo Fizyczne

Stanowisko

Zebrania Delegatów

Polskiego Towarzystwa Fizycznego

ws. niewystarczających środków finansowych przekazywanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej, stanowisk badawczych oraz specjalnej infrastruktury informatycznej

przyjęte 4 września 2023 roku

W ostatnich 10 latach w rezultacie realizacji wielu projektów krajowych i unijnych, których celem było wytworzenie lub zakup unikalnej aparatury naukowo-badawczej, istotnie wzrósł potencjał naukowy, badawczy oraz rozwojowy polskich uczelni, instytutów PAN oraz ośrodków badawczych. Wyposażenie wielu ośrodków w nowoczesną aparaturę naukowo-badawczą umożliwiło prowadzenie w krajowych laboratoriach działalności naukowej na poziomie światowym i spowodowało, że polscy naukowcy stali się równorzędnymi partnerami w wielu międzynarodowych konsorcjach i kolaboracjach naukowych, a polskie ośrodki zaczęły przyciągać wybitnych naukowców z zagranicy. Spowodowało również istotne zwiększenie innowacyjności prowadzonej w Polsce działalności naukowej oraz prac rozwojowych, a także ich potencjału komercjalizacyjnego, przekładając się bezpośrednio na unowocześnienie polskiej gospodarki.

Utrzymanie tego trendu jest kluczowe z punktu widzenia dalszego rozwoju polskiej nauki oraz konkurencyjności polskiej gospodarki na arenie międzynarodowej i światowej. Wymaga jednak stabilnej i

przewidywalnej perspektywy finansowej dotyczącej utrzymania posiadanej przez ośrodki naukowe aparatury naukowo-badawczej.

Niestety, w ostatnim czasie, w związku z wieloma znanymi powszechnie czynnikami, koszty utrzymania aparatury naukowo-badawczej znacznie wzrosły. Dotyczy to kosztów mediów, napraw, przeglądów okresowych, części zamiennych (w szczególności elektroniki), materiałów eksploatacyjnych (na przykład gazów technicznych). Koszty te są coraz trudniejsze do udźwignięcia przez ośrodki będące w posiadaniu aparatury.

Wzrost ten niestety nie przekłada się na tak samo istotny wzrost liczby i kwoty dotacji przyznawanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej, co w naszej opinii, grozi znacznym ograniczeniem potencjału naukowego, badawczego oraz rozwojowego wielu ośrodków w kraju.

W roku 2022 na SPUBy nowe i kontynuowane przeznaczono łącznie tylko 242,7 mln złotych.

W roku 2023 na 271 podlegających ocenie wniosków, pozytywnie oceniono 260 na ogólną kwotę finansowania 461,0 mln zł, w tym 180,3 mln zł na rok 2023. Niestety, z 260 wniosków faktycznie zostało sfinansowanych mniej niż 25%.

Ten dramatyczny brak odpowiedniego finansowania dotyczy w szczególności ośrodków wyposażonych w aparaturę, której wymuszone brakiem finansowania wyłączenia często wiążą się z wieloma konsekwencjami utrudniającymi lub wręcz uniemożliwiającymi jej późniejszą eksploatację (pogorszenie próżni, korozja elementów w powietrzu, zanieczyszczenie biologiczne, zawilgocenie elektroniki), przekładającymi się bezpośrednio na bardzo duże koszty jej ponownego uruchomienia oraz znacznie wyższe koszty utrzymania, niż w przypadku standardowej procedury działania. Ponadto zatrzymanie działalności z braku środków finansowych podważa zaufanie do takiej jednostki nie tylko w kraju, ale także i zagranicą wśród partnerów, jak i instytucji europejskich.

W związku z tym postulujemy nie tylko o urealnienie, ale także i istotne zwiększenie puli środków przeznaczanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej w ramach tzw. SPUB-ów. Apelujemy również o wprowadzenie programu stabilnego i systematycznego wsparcia utrzymania aparatury naukowo-badawczej i promowania jej wykorzystania na wzór programu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju o nazwie Panda 2, który pozwalał na pozyskanie dodatkowych środków na pokrycie kosztów utrzymania infrastruktury badawczej przeznaczonej do prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenia usług badawczych dla podmiotów zewnętrznych. Kluczowa w tym przypadku jest stabilność finansowania w dłuższym okresie czasu (dotacja SPUB przyznawana na okres 5 lat), która znacznie zwiększy efektywność zarządzania aparaturą naukowo-badawczą posiadaną przez uczelnie, instytuty PAN oraz ośrodki badawcze w kraju.

Prof. Bogdan Kowalski

Sekretarz Generalny Polskiego Towarzystwa Fizycznego